

Корольчук Віктор Володимирович, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

Близько 50-60% усієї корупції в Державній фіскальній службі було пов'язано саме з відшкодуванням податку на додану вартість (Далі –ПДВ). Цей процес був повністю закритим, і ніхто, окрім посадових осіб ДФС, не мав доступу до інформації. Про це, як передає «Закон і Бізнес», ідеться в оприлюдненому Міністерством фінансів аналізі виплати бюджетного відшкодування ПДВ за січень-жовтень 2016 року 100 підприємствам [1].

Як зазначено в документі, результати аналізу реєстрів заяв про відшкодування свідчать про низку потенційних порушень норм Податкового кодексу з боку посадових і службових осіб ДФС та Держказначейства.

Зокрема, порушення узагальнено за такими групами:

- у 72 компаній зі 100 хоча б в одному місяці була необґрунтовано зменшена сума відшкодування (сума висновку < заявлена сума - сума ППР). Мінфін відзначає імовірність, що ДФС відмовляла платникам податку у відшкодуванні сум у повному обсязі. Зазначені компанії потенційно недоотримали близько 3,2 млрд грн.

- у 50 компаній зі 100 хоча б в одному місяці порушено строки формування висновків ДФС. За деякими заявками, ДФС не надавало висновки Казначейству іноді по 100–300 і більше днів, хоча законом передбачено щонайбільше 85 днів від дати подання заявки.

- у 72 платників зі 100 у 195 випадках було порушено максимально допустимий строк виплати відшкодування – 10 робочих днів від граничного строку закінчення перевірки до дати перерахування коштів на рахунок платника податку. Водночас іншим платникам податку за такої самої дати висновку й пізнішої дати подачі заяви на відшкодування ПДВ кошти виплачувались у встановлений строк. Загалом випадків виплати відшкодування окремим платникам податку поза чергою, тобто раніше, ніж платникам з пізнішими датами подання заяви і підписання відповідного висновку, нараховується понад 34. Тобто хронологію, встановлену законом, теж порушено.

- 10 платникам податку з цих 72 сума відшкодування, незважаючи на підписаний висновок, не виплачувалася 100 і більше днів, хоча законом передбачено щонайбільше п'ять днів. Причому висновки на виплату бюджетного відшкодування іншим платникам податку Казначейство виконувало. В деяких випадках висновки до Казначейства передавав територіальний орган ДФС, відшкодування здійснювалося протягом одного робочого дня від дати висновку.

За результатами аналізу Мінфін анонсував проведення детальної спецперевірки порядку відшкодування ПДВ за 2016 і початок 2017 року (завки подано до 1 квітня 2017 року) [1].

1 квітня ц. р. Мінфін відкрив електронний реєстр відшкодування ПДВ. Тепер кожен підприємець зможе в онлайн-режимі перевірити, на якому етапі перебуває його платіж.

За допомогою цього реєстру можна перевірити дійсність реєстрації контрагента, чи є він платником ПДВ. Запуск Єдиного реєстру відшкодування податку на додану вартість в Україні є революційним кроком на шляху подолання корупції в цій сфері, на чому повсякчас наголошували представники бізнесу. Електронна система управління ризиками під час адміністрування ПДВ автоматично призупинятиме реєстрацію ризикових податкових накладних. З квітня система працювала в тестовому режимі. Завдяки впровадженню системи нарахування ПДВ збільшилися в квітні на 1,3 млрд грн, у травні - на 1,1 млрд грн, у червні - на понад 2 млрд грн [2].

В Україні фактично перестала існувати система «переведення в готівку», що працювала за рахунок схем формування фіктивного податкового кредиту і подальшого незаконного відшкодування ПДВ.

Система, яку реалізувало керівництво ДФС, працює гранично жорстко. Наприклад, раніше імпортер завозив товар, продавав його приватникам з ринку й отримував готівку. Потім фіктивно продавав той самий товар компанії-прокладці і давав можливість контрагентові отримати фіктивний податковий кредит та претендувати на відшкодування ПДВ. Таким чином щомісяця держава втрачала ПДВ на мільярди гривень. Сьогодні податкові накладні за такими фіктивними операціями моментально блокуються. Можливість формувати фіктивний податковий кредит зникла.

Комісії ДФС, які займаються розглядом звернень від компаній, чиї накладні було заблоковано, працюють «під прицілом відеореєстраторів і під запис на диктофон». Тому «домовитися» з членами комісій не вдається.

На цей час тарифи на «обнал» у Києві підскочили до 12–15 %. Але одразу попереджають, що це робота «на удачу», без жодних гарантій. Дуже висока ймовірність, що ви втратите гроші й отримаєте проблеми. Враховуючи це, ще з початку роботи системи бізнес масово відмовляється від схем за фіктивними операціями з ПДВ, які дозволяли отримувати готівку. Альтернативи поки що не існує. Надія лише на скасування системи.

Система блокування ризикових податкових накладних не лише ліквідує схеми з ПДВ, але й мінімізує корупційні ризики.

Бізнесмени не без іронії визнають, що починають економити на хабарах. Втративши можливість економити на ПДВ, бізнесмени більше не бачать сенсу давати хабарі податківцям.

Схеми ухилення від сплати ПДВ годували не одне покоління українських політиків, тому реальні успіхи керівництва ДФС у боротьбі з «обналом» викликали звинувачення і спробу дискредитації системи блокування ризикових накладних та її зупинення.

Безумовно, система не є досконалою і не працює з першого дня, як того всі бажають. Відповідальність за вдосконалення нормативної бази й системи критеріїв блокування покладено на Міністерство фінансів.

Отже, нині маємо значне покращення адміністрування ПДВ в Україні, яке прийтиме становленню економічної системи України та адаптації її до Європейських стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/128387-minfin_nazvav_konkretni_porushennya_dfs_pri_vidshkoduванні_p.html. – Заголовок з екрана.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.censor.net.ua/n449469>. - Заголовок з екрана.